

Μορφολογία

Μέρη της λέξης: **ρίζα, θέμα, προσφύματα (προθήματα, επιθήματα, ενθήματα)**

Λεξικά – γραμματικά μορφήματα

Κλιτικά – παραγωγικά μορφήματα. Σύνθεση

Ελεύθερα – δεσμευμένα μορφήματα

Μόρφημα – Μορφές. Προσδιορισμός **βασικού τύπου** και **αλλομόρφων**

Μορφολογική τυπολογία γλωσσών: **αναλυτικές** [ή απομονωτικές] –

συνθετικές (συγκολλητικές – κλι(ικ)ές [ή διαχυτικές] γλώσσες)

Προτεινόμενα: «Μορφολογία (σημειώσεις)». Συμβουλευτείτε: Φιλιππάκη-Warburton, *Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία*, σ. 74-82· Γούτσος, *Γλώσσα*, κεφ. 5.

The screenshot shows a Google search for "morphology exercises". The search results include a link to "Morphology Exercises" from www.cs.bham.ac.uk. Below the search results, a tree diagram titled "ΜΟΡΦΗΜΑ" (Morpheme) is displayed. The tree branches into "ΛΕΞΙΚΟ" (Lexical) and "ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ" (Grammatical). Under "ΛΕΞΙΚΟ", there are "Ελεύθερο" (Free) and "Δεσμευμένο" (Bound) categories. Under "ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ", there are also "Ελεύθερο" and "Δεσμευμένο" categories. Examples are provided for each category.

```
graph TD
    A[ΜΟΡΦΗΜΑ] --> B[ΛΕΞΙΚΟ]
    A --> C[ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ]
    B --> D[Ελεύθερο]
    B --> E[Δεσμευμένο]
    C --> F[Ελεύθερο]
    C --> G[Δεσμευμένο]
    D --- D_ex[φως, χθες]
    E --- E_ex[βλεπ-, παιδ-, ωραι-, υδρ-]
    F --- F_ex[και, σε, σαν]
    G --- G_ex[-ω, -ς, ξε-, ανα-, -ικ-, -ίζ-]
```

Ασκήσεις

1. Αναγνωρίστε τα μορφήματα της αγγλικής:

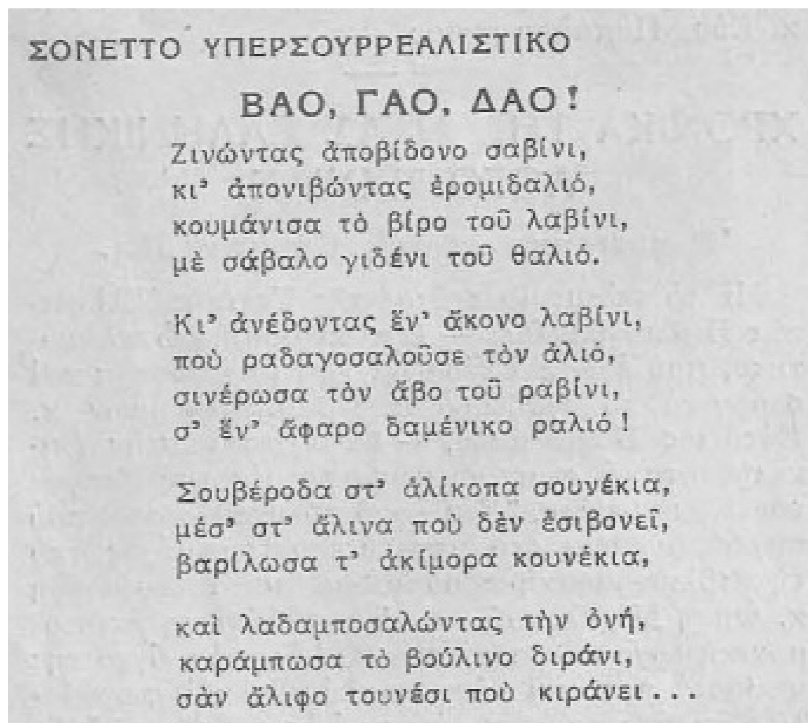
1.en–courage–ment 2. king–dom–s 3. stud–ent–hood 4. anti–soviet–ism 5. bi–annu–al–ly 6. read–ing–s 7. truth–ful–ly 8. un–accept–able.

2. Αναγνωρίστε τα μορφήματα:

Από τη Μεγάλη Πέμπτη, τα «Σκουλ Ελικικου Προσθέσεις και Ελέγχου Λοιμώθησαν», ο «Μέτζης του Νεούκτη» κ.ά, παρόμοια έχουν κατακλύσει τα κοινωνικά δίκτυα,

προσφέροντας άφθονο γέλιο και αγανάκτηση. [...] Όμως τα γέλια κόβονται απότομα μόλις κάποιος λαβει υπόψη πως εδώ δεν πρόκειται απλώς για ένα αστείο, αλλά για διαδικασία που εκταμιεύει από τα δημόσια ταμεία σχεδόν διακόσια εκατομμύρια ευρώ, για να προσφέρει στους... ωφελούμενους μόλις τα μισά από αυτά.

3. Αναγνωρίστε τα μορφήματα (ποίημα του Ν. Λαπαθιώτη):

4. Προσδιορίστε τα μορφήματα της γλώσσας Congo Swahili. Εξετάστε πρώτα τα δεδομένα της πρώτης στήλης και μετά τα δεδομένα της δεύτερης. Σε ποιο λάθος μάς οδήγησαν τα ελλιπή δεδομένα της πρώτης στήλης; (Θ. Παυλίδου, *Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης*, με διορθώσεις)

ninasema	«μιλάω»		«ιζορρησιζ νθ»	απισατε
wunasema	«μιλάς»		«ωορρησιζ νθ»	επισαμα
anasema	«μιλάει»		(ιρρησιζ) «εζρρησιζ»	απισαμα
ninaona	«βλέπω»		«ωζρρησιζ»	επισαμα
ninapika	«χτυπώ»		«ιζρρησιζ»	απισαμα
ninamurpika	«τον χτυπώ»		«ωζρρησιζ»	επισαμα

5. Εξετάστε τα δεδομένα από την τουρκική και απαντήστε στις ερωτήσεις:

el	«το χέρι»	elleriniz	«τα χέρια σας»
elim	«το χέρι μου»	ev	«το σπίτι»
elimden	«από το χέρι μου»	evden	«από το σπίτι»
elin	«το χέρι σου»	evim	«το σπίτι μου»
eller	«τα χέρια»	evimiz	«το σπίτι μας»
ellerim	«τα χέρια μου»	evler	«τα σπίτια»
ellerimden	«από τα χέρια μου»	evlerim	«τα σπίτια μου»
ellerimiz	«τα χέρια μας»	evlerimiz	«τα σπίτια μας»
ellerin	«τα χέρια σου»		

1. Ποιο μόρφημα της τουρκικής αντιστοιχεί στις παρακάτω σημασίες: «μου» (κτητ.), «μας» (κτητ.), «σου» (κτητ.), «σας» (κτητ.), «από», ΠΛΗΘ., ΕΝΙΚΟΣ;

2. Με ποια σειρά συντάσσονται τα διάφορα μορφήματα (Ρίζα, Κτητ. Αντωνυμία: α' πρ. εν./πληθ., β' πρ. εν./πληθ., Πρόθεση, Αριθμός: εν./πληθ.) που απομονώσατε στην προηγούμενη ερώτηση;
3. Μεταφράστε στα τουρκικά τις φράσεις: «από το χέρι», «από το σπίτι σου».
4. Με βάση την ανάλυσή σας των μορφημάτων, τι είδος γλώσσας είναι η τουρκική (αναλυτική, συνθετική — συγκολλητική, κλιτή) και γιατί;
6. Προσδιορίστε τα μορφήματα της γλώσσας των Αζτέκων Michoacan (Fromkin, Rodman, Hyams, *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας*, 165):

nokali	«σπίτι μου»	nokalimes	«σπίτια μου»
mokali	«σπίτι σου»	ikali	«σπίτι του»
kalimes	«σπίτια»	mopelo	«σκύλος σου»
mopelomes	«σκύλοι σου»	ipelo	«σκύλος του»
nokwahmili	«χωράφι μου»	mokwahmili	«χωράφι σου»
ikwahmili	«χωράφι του»		«σπίτι»
	«χωράφια»		«σκύλοι του»
mahkwa	«φίλος»		«φίλοι μου»
	«σκύλος»		«χωράφι»

7. Προσδιορίστε τα αλλόμορφα του πληθυντικού ονομάτων στ' αγγλικά. Διατυπώστε τον κανόνα.

[ʒ]	əʒeɪʒ	[o]	woʊ		
[ʃ]	wɪʃ	[ɪ]	eɪtʃ		
[z]	zʌz	[n]	æn		
[s]	mes	[g]	gɒk	[k]	boʊk
[ʒ]	əʒeɪʒ	[d]	fæd	[t]	keɪt
[ʃ]	mætʃ	[b]	kæb	[p]	kæp
	[ɪz]	[z]		[s]	
	ɔ		ɔ		ə

8. Προσδιορίστε την κατανομή των αλλομόρφων /γραφ-/ και /graf-/ του μορφήματος {γραφ} (γράφω).
9. Προσδιορίστε τα αλλόμορφα του μορφήματος {ran-} (ράβω).
10. Προσδιορίστε τα αλλόμορφα του προθήματος {syn-}. Ποιος τύπος είναι ο βασικός;
- συμψηφίζω, συμφωνώ, συνδέω, συνδυάζω, συνταιριάζω, συνταξιοδοτώ, συρράπτω, συρρικνώνομαι, συσσωρεύω, συσφίγγω, συγκαλώ, συγκινώ, συγχαίρω, συγγέω, συζεύω, συλλαβίζω, συλλυπούμαι, συμβαδίζω, συμβάλλω, συμμαζεύω, συμμαχώ, συμπαρίσταμαι, συμπονώ, συναρπάζω, συνεπάγομαι, ...
11. Προσδιορίστε τα αλλόμορφα του προθήματος {en-}. Ποιος τύπος είναι ο βασικός;